

Kerstnacht 2018 “Wees niet bang!”, als gelezen is uit Lucas 1: 26 – 33 en Lucas 2: 1 - 20

Gemeente van Christus,

“Wees niet bang” zegt de engel tegen Maria bij de geboorteaankondiging in het evangelie volgens Lucas. Je hoeft niet bang te zijn Maria “want God heeft je zijn gunst geschonken”.

Eerder in het zelfde evangelie klonken die woorden ook al, tegen de oude priester Zacharias in de tempel: “Wees niet bang, Zacharias, God heeft je gebed verhoord, je vrouw Elisabeth zal je een zoon baren en je moet hem Johannes noemen.”

En in de geboortenacht klinken diezelfde woorden, “Wees niet bang”, tegen de herders in het veld, als een engel van de Heer plotseling bij hen staat.

Je komt nog al eens de bewering tegen dat die woorden “Wees niet bang” precies 365 maal voorkomen in de Bijbel. Voor elke dag van het jaar één keer. Hoe bestaat het, zou je dan kunnen denken, en ook: hoe mooi is dat!

En nou ja, dat is ook eigenlijk een beetje te mooi om waar te zijn, die getalsymboliek van één niet-bang uitspraak per dag. Je ziet de hippe “Wees niet bang”- kalender bij wijze van spreken al voor je, maar helaas. De werkelijkheid is net even anders, want hoe vaak die woorden “Wees niet bang” nu precies voorkomen, dat hangt een beetje af, van hoe je sommige woorden vertaalt, en hoe je vervolgens telt: je kunt zelfs wel op vierhonderd keer uitkomen.

Maar hoe dan ook: de oproep om niet bang te zijn, om geen vrees te hebben, om niet-angstig in de wereld te staan en onbevreesd te durven leven, die oproep is een kernzin uit de Bijbel. Eén om nog elke dag mee te leven!

De woorden “Wees niet bang” klinken tegen Abraham als God hem roept om op weg te gaan met enkel zijn belofte van toekomst, van land en nageslacht, en de weg is lang, en anders dan gedacht. “ Wees niet bang, Abram, ikzelf zal jou als een schild beschermen en je loon zal groot zijn.” (Genesis 15: 1)

Ze spelen mee als Mozes wordt geroepen om de bevrijding van zijn volk uit Egypte - land-van-de-angst bij uitstek - aan te voeren. En Mozes gaat op weg naar farao met enkel Gods naam: “Ik zal er zijn.”

En ze klinken voortdurend als het volk te midden van vijanden en ontberingen angstig en achterom kijkend onderweg is naar vrijheid en beloofd land: wees niet bang, ik, de Heer, ga met jullie mee in wolk en vuur, ik ga jullie vóór.

Als datzelfde volk - inclusief zijn eerste koning, Saul - verlamd is van schrik door de reus Goliath klinkt uit de mond van herdersjongen David: "Wij hoeven om die Filistijn toch niet de moed te verliezen?" (1 Samuel 17: 32)
Even later treft zijn kleine kiezelsteen doel en is de geweldenaar geveld.

De Moabitische weduwe Ruth hoort ze uit de mond van Boaz, de man aan wie zij zich die nacht gegeven heeft, op hoop van zegen. En hij ontfermt zich over haar en zij wordt een voormoeder van Jezus. (Ruth 3: 11)

Profeten bemoedigen hun volk ermee ten tijde van foute koningen, onderdrukking en ballingschap. Zoals de grote profeet Jesaja wanneer hij namens God zegt: " Wees niet bang, want ik ben bij je, vrees niet, want ik ben je God. Ik zal je sterken, ik zal je helpen, je steunen met mijn onoverwinnelijke rechterhand." (41: 10 e.v.) Of de kleine profeet Sefanja: " Wees niet bang Sion! Laat de moed niet zinken! De Heer, je God zal in je midden zijn. " (3: 16)

Jezus spreekt bij leven deze woorden die de angst verdrijven uit en ze klinken ook bij zijn lege graf en bij zijn verschijningen nadien.

De apostel Paulus hoort ze in Korinthe van God zelf: "Wees niet bang, maar blijf spreken en zwijg niet. Ik sta je bij" (Handelingen 18: 9)

En Johannes schrijft ze aan de vroege gemeenten die te lijden hebben onder hun geloof, die kleine angst-vrije gemeenschappen waar elk er voor Gods aangezicht mag zijn, en het leven in goede en in kwade dagen gedeeld wordt. "Wees niet bang voor wat u nog te wachten staat."

Van het eerste tot het laatste Bijbelboek klinkt de oproep om niet bang te zijn.

Maar is dat eigenlijk niet nogal vreemd?

Je kunt toch niet – als op commando – je angst opzij zetten?

Zo gaat dat toch niet? Hoe zou je iemand kunnen toeroepen om niet bang te zijn wanneer er heel concreet van alles te vrezen is?

Zoals dat nu eenmaal heel vaak het geval is, laten we realistisch zijn.

Onze angst kan ons dan zelfs juist van pas komen, ons scherp houden en waakzaam, en ons helpen om een bedreigende situatie goed te hanteren.

Of, zoals de Anglicaanse priester (en hoogleraar christelijke ethiek aan King' s College in Londen) Samuel Wells opmerkt in zijn recent vertaalde boek:

“Wees niet bang. Met geloof je angst het hoofd bieden”:

Angst is een emotie die bloot legt wat we liefhebben. We zijn bang omdat we niet willen verliezen wat we liefhebben. Een wereld zonder angst zou niet goed zijn – het zou een wereld zonder liefde zijn. (“Be not afraid. Facing fear with faith”, 2011)

Geloof, stelt hij, vaagt onze angst niet weg, maar stelt ons in staat te leven zonder door angst verlamd te worden. Geloof leidt je niet om je angsten heen maar geloofsvertrouwen leidt je er doorheen.

Want natuurlijk ben je bang, om als Abraham alles achter te laten en op weg te gaan met een jou nog onbekende God, niemand gaat graag met enkel Gods naam als visitekaartje eens over vrijheid praten bij een farao, zoals Mozes kreeg opgedragen, en mensen laten zich door minder dan een lompe reus verlammen om te doen wat goed is, ook vandaag de dag, ja, ze laten zich het zwijgen opleggen, buigen voor botte mensenmacht en ze verliezen de moed.

En wie zou niet schrikken als je een engel van God ontmoet en je wereld wordt op zijn kop gezet, zoals bij Zacharias in de tempel, bij Maria thuis en bij de herders in het veld?

Dat is allemaal heel menselijk, zo kan het ook ons vergaan. Wij die bijna voor alles bang geweest zijn. En nóg.

Wanneer in de Bijbel die woorden klinken, “Wees niet bang”, dan gaat het niet zomaar om een stoere oproep om niet bang te zijn. Alsof er eigenlijk niets is om bang voor te zijn, en alsof onze menselijk angsten en vrees er niet mogen zijn of er voor wie geloven niet toe doen. We weten wel beter.

Maar als de Bijbelse God zich openbaart en zich aandient in onze wereld en in onze levens - met álles wat daarin te vrezen is, ook in onze dagen - dan komt Hij ín ons angstig bestaan naar ons toe.

Als een roepstem uit de hemel, als een naam vol van belofte en onder de voortdurende toezegging van zijn nabijheid en hulp.

Als een licht-engel die zich plotseling en onverwacht aan ons voordoet in ons heiligdom, in ons huis of in het veld waar wij ons werk doen.

Als een Kind ons geboren in de nacht.

Zo gedenken en vieren wij ook deze Kerstnacht - in verbondenheid met de kerk van alle eeuwen en plaatsen - het wonder van de menswording Gods.

God daalt uit de Hoge neer op aarde om onder ons te wonen.
Om ons menselijk bestaan te delen met alles wat daarbij hoort.
Heel ons alledaagse bestaan, alles wat mooi is en goed,
wat onze vreugde, verwondering en dankbaarheid wekt,
en al onze vragen en de angsten van ons hart.
Van het prille tere begin tot voorbij het allerlaatste.
De weg van de wieg tot het graf.
Onze weg.

God heiligt het kwetsbare menselijk leven op aarde.
Als hemelse bron van aardse humaniteit.

God mét ons.
Omdat Hij ons liefheeft.

“Een kind is ter wereld gekomen
wie weet van hoe hoge komaf
om het menselijk leven te delen
de weg van de wieg tot het graf.

Een kind is ter wereld gekomen
een mens die het licht heeft gezien
begeeft zich geheel in het donker
met alle gevolgen van dien

Een kind is ter wereld gekomen
en trekt door zijn lijden en strijd
voor onze verwonderde ogen
een lichtstreep van God door de tijd.”

(Open Deur, Kerst 2013 pag. 13; auteur onbekend)

Amen.